Број 110. У Новом Саду у понедељак 23. маја (5. јуна) 1911. Година XLVI

»Застава« излази сваки дан два пута, а недељом и понедељником једаред.

Цена је за Угарску кад се јутарњи и вечерњи лист заједно шаљу на један месец 2 кр. 70 пот. за четврт године 8 круна Кад се јутарњи и вечерњи лист засебно шаље: месечно 3 кр. 25 п. за четврт године 9 кр. 75 пот. — За Аустрију и све остале земље на четврт године 10 круна.

Ванредним бројевима од петка цена је: На пола године 2 круне, на целу годину 4 кр. За стране земље годишње 6 круна 50 потура.

Поједини вечерњи бројеви стају 10 потура

Телефон бр. 131.

ЗАСТАВА

ЛИСТ СРПСКЕ НАРОДНЕ РАДИКАЛНЕ СТРАНКЕ

(Вечерњи лист.)

ИЗДАЊЕ „РАДА“ ДЕОНИЧАРСКОГ ДРУШТВА У РУМИ.

За огласе плаћа се по 12 потура од сваке врсте оваких ситних слова

Уредништво »Заставе« је у кући г. Јована Т Чавића. — Администрација »Заставе« налази, се у кући, где је Милетићева штампарија у главној улици бр 20.

Дописи шаљу се уредништву, а претплата и огласи администрацији »Заставе«,

Рукописе не враћамо.

Поједини вечерњи бројеви стају 10 потура

Чек-конто 12008.

Автономна и уставна несвест самосталаца.

У нашем сабору данас можете чути свакојаких изјава од наших самосталаца. Да им се сити насмејете да вам се утроба окрене и да се згрозите.

И дана 10. (23.) маја о. г. пала је једна таква изјава. И баш са председничког места. Председавао је др. Пелеш.

Тек што је један говорник споменуо, да нису потврђене неке уредбе, које су донесене на саборима 1879. 1885. и 1892 и тек што је рекао да су то неугодности из прошлости, др. Пелеш је зазвонио и рекао:

„Ја бих упозорио г. посланика, да је потврда уредаба ствар Њ. Величанства и да се о томе не може расправљати у сабору. Потврда уредаба је ствар Њ. Величанства... Ја сам хтео да упозорим г. посланика на то, да се против тога не могу добити гаранције. Може се говорити о октројкама, али о праву Њ. Величанства не могу допустити да се овде говори“.

Против овако неавтономне и неуставне изјаве морамо протестовати и у јавности.

Пре свега говорник поп М. Медаковић није „расправљао“ о непотврди упитних уредаба, није „говорио **о праву** Њ. Величанства“, нити га је доводио у питање, као што то право владарско нико и не може спорити. А кад др. Пелеш, ма и као председник сабора, својим изјавама подмеће народном заступнику, као да је он то право владарско хтео оспорити и у расправу увући, онда је то један „недоличан“ поступак, а још више „недоличнији“ председнику сабора, јер са председничког места добија већу важност.

Поп Медаковић је само споменуо, дакле констатовао, да неке сабором донесене уредбе нису добиле потврду. Је ли рекао неистину? Није, него чисту истину. Је ли поп Медаковић рекао неистину, кад је казао, да су непотврђене наше уредбе „неугодности из прошлости“? Није, него је казао чисту истину.

И зар се у српском народно-црквеном сабору данас не сме ни споменути, да нам неке уредбе нису потврђене, и да је та непотврда неугодност из наше прошлости?

Не сме, јер данас том сабору председава самосталац, председава др. Пелеш. Тако исто непарламентаран и неуставан, као што је и — неавтономан.

Но да је који год посланик не само споменуо и констатовао непотврду наших уредаба, него да је о тој непотврди и коју више рекао, па изнео и своје автономно мишљење против тих непотврда зар би то било нешто недозвољено? Не.

Иако је потврда наших уредаба право владарево, оно се врши уставним путем, на предлог министарског савета, а потврђене уредбе излазе са премапотписом министровим. Дакле потврда наших уредаба је уставан акт. Тако је исто уставан акт и непотврда уредаба, јер и она бива на предлог министров, односно министарског савета. А о којем уставном акту је забрањено у уставној држави расправљати и говорити? Зар само о српским автономним уредбама, и зар само у српском автономном народно-црквеном сабору?!

Тако би било по хипергувернаментални осећајима и назорима, по хиперлојалном схватању данашњег потпредседника српског народно-црквеног сабора, самосталца др. Душана Пелеша.

Као што са индигнацијом одбијамо у изјавама др. Пелеша инволвиране инсинуације, да би на нашем сабору ма с које стране могло бити оспорено или ма чиме тангирано несумњиво и од сваког респектовано свако право владарево; тако исто са индигнацијом морамо одбити са председничке столице Пелешево недолично увлачење Његова Величанства у саборске расправе, те Пелешево сметање и забрањивање народним заступницима, да се о сваком уставном државном акту, који се тиче наше автономије, могу долично и коректно изјавити.

Но ми др. Пелешу уједно морамо и опростити. Јер он је својим „недоличним“ поступком доказао, да нема ни уставне, ни автономне, па ни парламентарне свести.

Али не можемо опростити самосталској саборској већини, што је такав егземплар посадила на председничку столицу српског народно-црквеног сабора.

Не можемо тој саборској већини опростити ни то, што је Пелешеве неавтономне, неуставне и непарламентарне изјаве са ћутањем — одобрила.

Но да опростимо и тој самосталској већини. Јер и она је доказала, да ју је автономна и уставна свест оставила, и да је пала сасвим у несвестицу.

Леонид.

Политички преглед.

Политички догађаји у Угарској.

Угарски сабор због католичких Духова не ради. После овог одмора продужиће се прорачунска расправа, која ће трајати још десетак дана, а можда и више. Када ће доћи на ред расправа о реформи обранбеног закона, не може се знати.

Министар председник Куен био је у Бечу и саветовао се са министром спољних послова Еренталом. Ерентал је после тога отишао наследнику престола Фрањи Фердинанду.

Мађарска штампа о војним законским предлозима.

„Мађарорсаг“ лист мађарске независњачке странке пише о војним предлозима, што их је поднела куенова влада угарском сабору ово: „Ми ћемо да узмемо за основу нашега рачуна владине исказе, који сигурно нису претерани, шта више: по свој прилици заостају за правом истиним. Издаци се деле на две главне групе: на издавања за заједничку војску и на издавања за домобранство. Издавања за заједничку војску износили би укупно 208 милиона 340 хиљада круна. То је по рачуну владе онај вишак, који би нова војна реформа наметнула народима двеју држава за првих 4—5 година. На Угарску пада од тога према квоти 76 милиона круна. Но ово је само вишак за заједничку војску. Томе приволазе и трошкови око реорганизовања домобранства, који према владином извештају износе укупно 156 милиона круна Ако томе додате вишак од 76 милијуна круна за заједничку војску, испоставља се, да ће Куенови војни планови донети Угарској за 232 милиона круна више трошкова. У ове трошкове нису урачунати трошкови око грађења бродова Дреднот-а, а то ће стајати стотине милијуна. А не треба мисли-

ПОДЛИСТАК.

Бранислав Редифски, Осијек.

НАДА.

„Нада је живот,
Нада је све;
У нади човјек живи,
У нади и — мре!“

Једнога лијепога дана сишла је с неба божја кћерка — Нада. Оставила је небеске дворе и дошла на земљу међу људе, да их тјеши у тузи и невољи — да им улијева наду. Куда год је ишла — све је за њом остајало срећно и задовољно утешено. Она је људе: кријепила, бодрила и тјешила.

Прошла је кроз једно удаљено и забачено село. То је село било радино и на свим се људима огледала нека срећа и блаженство. На селу се орила весела пјесма — она права народна пјесма — и Нада је прошла сасвим задовољна, јер овдје није имала кога да тјеши надом на бољи живот и лепшу будућност.

Иза села било је гробље. На једном цвијећем засађеном гробу клечала је младо лијепо дјевојче. Сунце је таман излазимо и бацало своје златне зраке на њено блиједо лишце. Очи је подигла к небу и тихо шапутала молитву. У томе је тренут ку била тако лијепа, тако мила — са скрштеним рукама и плавим очима, управљеним према небу. Суза је стизала сузу, а из груди јој се отимали болни уздаси један за другим... плакала је за оним, кога је некад нада све љубила, за кога је само живјела. Сјећа се оних сретних и блажених часова, које су заједно провели; како су били срећни и задовољни, али само — кратко вријеме! Под смех судбине!

У то јој се приближи — Нада. Дјевојка се тргне и погледа ју молећим погледом, као да је слутили, ко је. Нада је упита за узрок њене боље. Ова јој каза све по истини — како јој је немилосрдна судбина отела најмилије на свијету Она долази свако јутро на његов гроб и моли се за спас његове чисте душе! Мени нема више нада на бољи и љепши живот — говорило је дјевојче — и осјећам, да ћу скоро поћи за њим Нада ју почне тјешити и речэ јој, нека не очајава а нада се, јер ће још бити срећна и то с другим. Иза тих ријечи пољуби дјевојку у чело и нестаде је....

Дјевојка се врати кући с пуним срцем неке силне наде. У машти је већ гледала свога суђеника. Надала се...

Послије тога крене Нада у један велики град. У некој запуштеној и удаљеној улици бдила је мајка над болним својим јединцем. Била је већ изгубила сваку наду, да ће издравити. У то се појави Нада и стаде мајку тјешити. Мајка је била срећна, кад е слушала утешне јој речи.

Гдјегод се појавила Нада, тамо је завладало задовољство и срећа све се надало и гледало у љепшу и срећнију будућност. Болесне је кријепила надом, жалосне тјешила, — свима је улијевала наду.

И тако Нада дође до неке ријеке. На обали је сједио човјек тужан и замишљен. Очајавао је — тражио смрт! — Нада му се приближи. Кад је он угледа, разведри му се лице и рашири руке, према њој и збори: Помози, ако за Бога драгог знаш! Она га запита, шта му је? Он јој рече, да је велики гријешник — да је клао и убијао људе — да је издајица отаџбине! „Помози, спаси ме!“ завапи он.

Нада га мирно саслуша, а онда му рече: „Свима је опроштено, само не - издајици отаџбине! Проклет да си, издајицо. То одговори и нестане је...

Кад ово чу несрећник, приђе к ријеци, а валови примише жртву у своје наручје... И кад се све умирило, чинило се, као да још непрестано вали понављају оне Надине ријечи...

„Само издајици отаџбине нема опроштаја.....“

ти, да ће са тих 232 милиона, жртве бити исцрпљене. Може се замислити, колике ће терете наметнути Угарској на оваквом основу реорганизована војска, која број ратног кадра повишује само за Угарску са 440 хиљада момака. Није дакле претерано, ако наводимо, да ови планови значе материјалну пропаст Угарске. Узалуд се при томе министар за домобранство позива на Француску и на Немачку, узалуд успоређује нашу војску с њиховом војском: оно су богате, културне земље са моћно развијеном индустријом и трговином, огромним богатством капитала. Угарска је напротив једна бедна, заостала земља, која се бори са тешком економском кризом и која тек сада хоће да се ослободи економске примитивности. Под оним теретом, који Немачка и Француска могу лако да поднесу, мора Угарска безусловно да падне. Угарска би сада требала да скупи све силе, да унапреди свој унутарњи културни и економски живот. Но Куенови планови управо онемогућују то. Ако од оних планова постане закон, дуго се неће моћи ни мислити на то, да се за унапређивање наше заостале културе и наше заостале економије употребе веће суме. Наши државни приходи имају своје скромне границе; ове се границе могу да прошире само тако, ако се преоптерећеном народу наметну нови државни порези. Земља би можда поднела и ове жртве, да зна да ће се ове жртве употребити за унутарње консолидовање. Но према плану Куенове владе прогутаће све ове жртве војни молох, а култура и економски развитак земље неће добити ништа. И већ је зато патриотска дужност парламентарне опозиције да се до крајности бори против ових законских предлога.

Арбанашки устанак.

У Северној Арбанији почела је поново борба пре десетак дана. Она траје још и данас. Дана 11., 12. и 13. овог месеца турска је војска напала на Арбанасе свом жестином. Нападаји су изведени једновремено са две стране. Од Гусиња нападала је војска Ехтем паше, а у исто време нападала је и војска с југа, од Скадра. Турска војска са становништвом у побуњеним крајевима поступа управо разбојнички, дивљачки. Села пали и пустоши, цркве руши, нејач и старце убија и пљачка све што год јој дође руку. То дивљачко поступање турске војске толико је огорчило Арбанасе, да се ови одлучили борити до год их и једног има. Клименте, Хоти, Кастрати и Шкреље јуначки су дочекали нападаје турске војске и успешно их одбијају. Борба се на свима положајима води непрекидно, врло често и ноћу. Успеси су махом на страни Арбанаса. Истина, губитци Климената су знатни, али војска Ехтем пашина није могла да постигне никакав успех, није могла ни за једну стопу да потисне усташе. Најжешћи окршаји су били последњих дана. У великом бој, што се био у подножју виса Велечика, Кастрата и Шкреља чинили су чуда од јунаштва, сузбијајући турску војску. Ту су Турци имали силне губитке. На дан после тога боја био је врло жесток бој код виса Јагодине. Трабојинци и Рапшани мада се борили против петпута надмоћније турске војске, издржали су у борби пуних шест сати и нанели су Турцима силне губитке. Последњих дана пренесени су у Подгорицу врло многи рањеници, како Арбанаси тако и турски војници. Ови причају грозоте о поступку Турака са Арбанасима, који им допадну шака. Тако се неки Арбанаси предали, да би спасли своју нејач. Турци су све те Арбанасе погубили, пушкарали, а нејач им посекли. Зато се Арбанаси не предају, а не мисле ни на мир. Они се јуначки одупиру нападајима силне турске војске и својим јунаштвом одолевају навали. Устанак неће бити нити скоро, а нити лако угушен. Он се данас шири све јаче Према томе су сви гласови, што се протурују из Цариграда, о неким успесима турске војске и о малаксавању устанка, пуке измишљотине и само турске жеље, али које су далеко од остварења.

Слика и прилика са народно-црквеног сабора.

Каква је већина саборска, такав бива и сабор. Данашња већина у нашем сабору је самосталско-подрепашка. Зато је и данашњи сабор више позориште него сабор, више арена него радионица народних умова.

У многе наше саборе улазили су и старци и омладина са неким страхопоштовањем и пијететом. Да чују мудру реч, да се наслађују беседништвом народних првака, да се одушеве и подуче озбиљним и родољубивим радом, да се душевно наране и напоје.

А данас? Данас свет иде у наш сабор као у позориште, на оперету, па види и циркус. Иде да се забавља, да се насмеје, да се нагледа чуда. Да види Ђоку Тапавицу, Свињарева и Пилића; да види поп-Рацка, Половину и Бањанина; да види браћу Прибичевиће и браћу Будисављевиће. Да се нагледа особитог председника — Пелеша. Да види разне врсте и феле, разне редове из царства — подрепашко-самосталског.

Па да прикажемо један пример.

* * *

По штатуту фамилијарне организације у српској самосталној странци, поред три брата Прибичевића, посланици су и два брата Будисављевића. Дакле, посланик је и Милан Будисављевић.

Сва му се памет врзе само око тога колико ће година још остати у свештеничком конвикту на препитанију и да ли ће самосталци саставити осам година на автономној влади Утопљен у том дубоком размишљању, цео свој посланички рад ограничио је на то, да блеји у радикале, да на њих режи и да на њих подекад лане, т. ј. да им се јави подекојом упадицом. И ономад је упао у неки сос.

После подужег блејања и режења лануо је:

„Имали сте 8 дебелих и масних година“.

Др. Миливој Бабић је тога Милана Будисављевића премерио од главе до репа, па му довикнуо:

„Ви као да сте се за ову годину дана више умастили, него ми за 8 (година).“

Са галерије и међу посланицима повици:

„Да га измеримо“.

Председник Пелеш: „Славни саборе! Пошто сам овај час разабрао, да је општа жеља да посланик Будисављевић буде измерен, одређујем да се то учини“.

Радикали, пуни сажаљења: „Али председниче.... то не спада у вашу дискреционy власт“...

Председник Пелеш: „Ја сам одредбу изрекао и она се извршити мора, а сабор ако се с тим не слаже, нека ме дезавуише. Пристајете ли на то Светозаре Прибичевићу“?

Светозар Прибичевић: „По нашој клупској самосталско подрепашкој допуни саборског пословника може се и ова одредба председника извршити. Против тога нема ништа ни мој брат Валеријан“...

Пелеш — сав блажен.

И тако ће Милан Будисављевић на — кантару.

*

Карловачки месари одржали су једну тајну конференцију. Закључак су „поверљиво“ јавили само неком у — Штајнбрук.

Галеријанац.

Учитељски збор великокикиндског среза.

У петак 12. маја о. г. одржана је седница среског учитељског збора вел. кикиндског у Великој Кикинди. После обављеног призивања св. духа, око пола 10 сати смишљеним поздравним говором седницу је отворио Христифор Свирчевић епархијски школски референт, који је као председник до краја седницом овом руководио. О вом приликом са председничког места чули смо значајне речи. Референт је на основу стеченог искуства указао на мане и недостатке наше српске народне школе. Говорио је о положају и раду српских народних учитеља. Нагласио је, да је доскора рад учитељев у самој школи лакши био, па је учитељ могао јачу снагу своју изнети на поље у народ и тамо радити, а данас је претежнији рад учитеља унутри у самој школи, овде му је задатак постао тежи, па је нужно да своју енергију утроши унутри у самој школи, а на другом месту долази рад на пољу у народу тек онда кад је дужност своју у школи тачно извршио Референт Свирчевић у своме говору даље разлаже, да је данас поремећена равнотежа у настави појединих предмета српске народне школе. Настава у српском језику не стоји на оној висини на којој треба да стоји. Наводи да је и епархијска власт темишварска уочила ову околност, па је брижном окружницом својом позвала подручно учитељство, да за своју родољубиву дужност сматра интензивније и успешније обрађивати матерњи, народни нам језик. Од своје стране такође меће на срце учитељству, да пригрле овај савет и настоје, да се настава у српском језику подигне на достојну висину. Признаје, да је ступањем у живот нових наређења XXVII. зак. чл. из 1907. учитељство имало да савлада велике тешкоће, нарочито гледе наставе у мађарском језику, па је то и узрок поремећеној равнотежи, али моли учитељство да вредним радом својим ово стање чим пре поправи. Исто тако истиче потребу јачег учитељског рада око васпитања деце, јер школа сада врши свој задатак, ако не само учи, већ и васпитава. Износи добре и лоше примере поступка учитеља у васпитању деце, које је приликом инспекција запазио, па моли да се чланови на добре примере угледају, а лоших клоне.

Збор је свесрдно саслушао и к срцу примио ове, за садање прилике, карактеристичне речи свога старешине и искрено га са живео поздравио.

После тога, учињен је помен умрлим члановима Сими Моцићу бившем учитељу у Срп. Крстуру, Душану Мирковићу бившем учитељу у Великој Кикинди и Катици Цуцићки бившој учитељици у Карловцу.

Узето је на знање, да су отишли у пензију учитељи Душан Петровић из Врањева, Милан Попов и Карлова, Св. Бајић из Кумана, Стеван Жупањски из Меленаца и учитељице Е. Баковљева из Велике Кикинде и Софија Стајићка из Беодре.

Сад се приступило дневном реду. Јован Суајцин учитељ из Мокрина и Сава Николић учитељ из Башахида нису израдили предате им теме, практичне радове, па је тако дневни ред скраћен. Референт није био вољан да уважи разлоге оправдања ових учитеља, ради којих нису удовољили дужности својој, те је дао прочитати односни параграф пословника, у смислу којега би се имали ови учитељи због овог пропуштања казнити новчаном глобом, па је ствар остављена била за тајну седницу зборску, где се после подужег саветовања узело к знању њихово оправдање с тим, да се више тако што не сме догодити. У накнаду ових радова Михајло Косић учитељ и управитељ у В. Кикинди, заменик председника збора спремио, је рад, па је збор примио да га прочита. Изабрао је баш савремену тему: Српско читање у школи и по свршеној основној школи. После тога радила је Стеванија Арадска учитељица из Врањева једну лекцију из очигледне наставе у I. разреду, а Д. Антонијевићева учитељица из Меленаца писмено одузимање у III. разреду.

За тим се приступило критици саслушаних радова. Дуго се саветовало и расправљало о раду Мих. Косића, који је и сам потврдио, да је истинита и врло озбиљна напомена референтова о поремећеној равнотежи у настави појединих предмета и да то све иде на уштрб наставе у српском језику. Говорио је о узроцима тога и тражио начина како да се то поправи, па је изнео и методски поступак српског читања и писања. Критика је поглавито вођена о методским поступцима, где су се мишљења често разилазила. Расправу је отпочео Милан Моцић учитељ из В. Кикинде а многи су чланови учествовали Саветовање је опширним разлагањем завршио референт, након чега је збор дошао до једнодушног закључка, да се настава у српском језику јаче пригрли. Исто тако се показало живо интересовање и код критике других радова, нарочито рачуна у III. разреду, па су и овде многи учествовали.

Сад су дошли на ред предлози извршног одбора митрополитске учитељске скупштине. Нарочито се дуго задржало код познатог предлога, да се обавезним за све чланове изрече, да су дужни годишње принашати 8 К на рачун претплате „Школског Гласника“. Било је мишљења pro и contra. Неки су отворено изјављивали, да се такав предлог у збору и не може извести, јер то је сасвим ствар приватне природе, па ко хоће прет-

платиће се и без обавезног решења, а ко неће, не може се нагонити. Референт је упозорио чланове, да није доста да се само овде реши, па да остане то на папиру, него да сваки онда за моралну дужност своју сматра обвези и удовољити. Ради тога ако збор жели одредиће поименично гласање. После дугог натезања збор се задовољио, да се гласа обично устајањем, те је већином гласова примљен овај предлог. Ово је управо ништа. Не зна се, ко је гласао за предлог, па би се бар ти дужни били претплатити, а мањина је и тако отворено изјавила да се не сматра за обвезаном. Може се само казати, да је предлог тешком муком примљен, а ко ће новац уплаћивати — то се не зна.

После тога одређена је јесења седница за Турски Бечеј, са следећим радњама:

1. Практичан рад у неподељеној школи са шест разреда, ради Христ. Свирчевић епарх. шк. референт.

2. Српско читање у IV. разреду Јован Сувајџин учитељ у Мокрину.

3. Претспрема читања и писања у I. разреду Ђока Кнежевић учитељ у Вел. Кикинди

4. Педагошка расправа М. Рацков учитељ у Вел. Кикинди.

На крају морамо констатовати, да је саветовање овог збора текло од ½ 10 пре до 2 сата после подне. Дисциплина је била примерна, и интересовање живо, а расправљање достојанствено, како то приличи озбиљним радницима школским. Није било излажења као пређе, па су чланови са задовољством после седнице констатовали, да је у овом збору, који је по броју највећи у целој митрополији, настао потпун ред, што је не мања заслуга референта Свирчевића, који је тактичним држањем и мудрим руковођењем за кратко време умео себи прибавити потребнога угледа у збору. У добри час, јер овакав рад само може користити и школи и народу.

Станоје Главаш

Вести из места и са стране

Самосталски „врхунац праведности“ према свештенству.

Досад смо били у једној великој заблуди. Држали смо, да је „врхунац праведности“ у том, да самосталски дрекавац Милан Будисављевић, поред богате професорске плате, вуче и уредничку плату код „Бранкова Кола“, ма да у њему само по коју ситницу напише; да у свештеничком конвикту, без управитељског напора са питомцима, ужива „фрај“ стан, „препитаније“, огрев, осветлење, прање, послугу и сваке удобности са целом својом породицом, коју увеличава по гдекад и брат Буде, да подиже и беспослене посланичке дневнице на нар. црквен. сабору; да је као посланик тога сабора уједно и коректор саборских стенографских записника са 8 К по табаку. И да му је у чиновничком мировинском фонду осигурана мировина, која може да буде исто тако велика као и достигнута професорска плата дакле и око 5—6000 К годишње. И т. д.

У томе смо до сад гледали „врхунац праведности“. Дана 10. (23). маја о. г. извео нас је из те заблуде, баш главом тај исти многопројаш Милан Будисављевић, једном својом саборском упадицом у говор посланика попа Тошића.

Поп Тошић је критиковао самосталску мировинску уредбу за свештенике. Износио је њезине неправде према свештенству, па је рекао и ово:

„Или зар се не чини неправда оним свештеницима који служе 30, 40, 50 па и више година, а имаће исту таку мировину као и они што ће служити 10 и нешто више година“.

Милан Будисављевић је на то довикнуо:

„То је баш врхунац праведности“!

Свештеници српски! Јестели чули тога самосталца? Јесте ли га чули и ви тамо по Лици, Крбави и Банији?

Милан Будисављевић је измерио „врхунац праведности“ на српске свештенике и њихове породице. А цела самостална странка му је ту меру ћутањем — одобрила.

Том мером треба измерити и њихову љубав према свештенству, и нико се неће преварити.

Самосталци се све више откривају. Њихов цинизам је према свештенству избио сасвим 10. (23). маја о. г. И у том цинизму предњачио је Светозар Прибичевић са својим упадицама. —

Стара песма на нов глас, па докле тако?

Пишу нам из Стејановаца: Имамо још новију и лепшу куеновштину него пре. У нашој општинској седници ко неће као што хоће натарош и кобојаги предстојник, мора у апс. А како да не Господин натарошу прохтео се нови стан, па зашто да га не добије, кад је увек својим господарима на руци био. Ма да је његов стан скоро рећи нов, леп партер, са три собе са сокака, из авлије кујна, предсобље, јестичара, подрум и све што треба. Али господин натарош има још и пошту, те му још две собе за тај посао треба, па не зна како да до тих дође. Него не ваља и не ваља кућа, треба је рушити и нову градити и то по нацрту како је он мернику диктирао т. ј. да буде довољно просторија не само за њега, него и за пошту, а канда тражи собу, и у којој ће му бити клавир, јер се чови прохтело учити у гласовир свирати, ма да је већ 35 година. Опасао, валда се угледао на игумана шишатовачког.

Није луд ко иште, него се каже: луд ко даје. Наши заступници одборници, једногласно одбише тај непотребни трошак, тим пре што нам предстоји оцепљење општине, а ми Стејановчани сачињавамо једну општину са Велики Радинци, осим тога лане се комасирало Велики Радинци, а ове године већ затражише комасацију и Стејановчани, а то су толики трошкови. Дакле, ко има очи, види, ко има уши, али не сувише велике, чује, па зашто да се гради непотребно нешто, а да се предузме градња за потребне стаје у Стејановци, за случај оцепљења, то господа из општине и котара неће, и да граде школу, школу, школу, која је већ пре пет година затворена школским и општинским одбором, то господа неће. На њихове непотребне станове треба народ да троши. А четрдесет ђака што годишње школу не похађа, ни бриге их. А учитељ један мора ипак сам да се бочи са 80 ђака, па ма се како мучио и натезао, нема успеха. Али ко хаје за то? За наших 60 процената општинских намета имадемо једну учитељску снагу и бирова, оно друго иде на општинску управу, а пре десетак година, док смо плаћали 27 на сто, исто је тако било.

Новодошли котарски управитељ, престојник, пристав господин Максимовић дође да покаже своју силу и страх и трепет за будућа времена, а да обдари своје заслуге и веже за нове рукунице Он рече у седници: Мора бити што натарош жели Одборници свесни своје дужности не пристадоше на оно што натарош жели, а то пресилног толико разједи, да је почео викати, лармати, ударати о сто, да заплаши одборнике. Но не пође му за руком, јер трефи баш на кремен камен, одборника Милутина Земаића, нашег великопорезника, најмирнија и скроз поштена човека. Даде га затворити зато, што се највише одупираше томе закључку. То је било овако: После седнице дошао човек својој кући у Стејановце и отиде у виноград свој прскати га од несретне пероноспоре. Таман човек у најбољем раду, а жандари дошли и заповедају да иде с њима у Руму. Иде чово, погнутом главом као да је неко зло учинио, у кући га љуба са петоро деце плачем, виком и лелеком испратише, мислећи да им старешина какво зло починио, осрамотио кућу, а не знадоше да им круна куће пати за напредак и бољитак места свога.

Да ли предстојник појма има како се срце у поштена човека цепа, кад се тако поступа са човеком, како срце расцепи целој породици, кад почини такво насиље?

Први пут нам дође у општину, па тако поче. Још ћемо видети: Може ли и сме ли такво што бити ма у данашњем времену.

Стејановчанин

Освећење цркве у Панчеву.

У Панчеву ће на Духове бити освећена горњоварошка српска православна свето-преображенска црква. Чин освећења извршиће вршачки епископ Гаврило Змејановић. Свечаности, које се том приликом приређују биће ове: У суботу, 28. маја (10. јуна.) у 11½ сати пре подне полазак чланова црквене општине на железничку станицу, где ће дочекати епископа Гаврила. Поздравља га градски начелник Др. Игњац Рада и председник српске црквене општине Др. Стеван А. Јовановић. Цела свечана свита са високим гостом долази колима уз пратњу коњаничке бандерије до св. успенске цркве, а одатле у стан црквено-општинског председника. У 3 сата прима епископ подворења корпорација и изасланства у св. савској дворани по утаначеном реду. У вече у 8 сати бакљада са серенадом. У недељу 29. маја (11. јуна) у сати 8 освећење св. преображенске цркве. Затим архијерејска служба, при којој ће војничка компанија давати почасти. У 2 сата по подне свечан банкет у гостионици „Трубач“. У 5 сати по подне свечана скупштинска седница под председништвом епископовим. У понедељак 30. маја (12. маја) служба у свето-успенској цркви и ношење литије до 11 сати.

Непогоде у Србији.

Јављају из Ниша: У среду по подне око 1 часа била је провала облака над селима Горње и Доње Студење Вода је однела четири ваљавице, а доста и зграда засула песком и камењем. Подавила се многа стока. У једној од однетих ваљавица био је Милутин четрнаестогодишњи син Младена Цветковића и удавио се. Леш је нађен. Из многих других места у Србији јављају о сличној провали обрака.

Колера.

Пре неки дан био је један случај колере у Грацу. Умро је од колере тамошњи поштански чиновник, а поболела се и његова жена. Сада је установљено, да је у Грац пренесена колера из Млетака. Колера се у Млецима јако шири, број њених жртава је већ данас доста велик. Власти у Млецима хоће да затаје, да је у Млецима избила колера, те побијају све гласове о колери и не пуштају брзојавне извештаје, који јављају о случајевима колере Али у Трсту знају, да је главни физик у Млецима поднео оставку, јер неће да понесе одговорност у погледу мера, што су предузете ради сузбијања колере, а које су по његову мишљењу недовољне. По извештајима, што су стигли у Трст, у Млецима је до данас било 115 случајева колере. Колера тамани нарочито сиромашније становиштво.

Забава.

Удружење ст.-бечејске трговачке омладине приређује дана 29. маја (11. јуна) 1911. год. у недељу на први дан Духова, у корист своје благајне, у просторијама велике гостионице уз пријатељско суделовање госпођице Даре Поповић из Велике Кикинде забаву са дилетантском представом и игранком.

Читуља.

У суботу 21. о. м. испустио је у 24 години младости, у Београду, своју племениту душу син војводе Сима Поповића, Ђоко С. Поповић, студент сликарске академије у Милану. Његови сликарски радови одавали су велику уметничку душу и обраћали на се пажњу многобројних пријатеља и познаника. Бавио се књижевношћу и оставио је у рукописима више приповедака и песама. У Какапри код Милана велики део слободна времена проводио је пок. Ђоко у друштву свога пријатеља, великог руског писца Максима Горког. Лака му црна земљм!

Српски народни црквени сабор.

(Телефонски извештај „Застави“).

Срем. Карловци, 23. маја (5. јуна). Саборска седница отворена у ¾11. Председава патријарх. Од епископа присутни Грујић и Летић. Записник прошле седнице прочитан и оверен са једном примедбом.

Патријарх изјављује, како се у последње време у српском народном црквеном сабору одомаћио такав тон и начин расправљања, који дубоко вређа част појединих посланика и због тога се морала два посланика на витешки начин, крвљу да перу част своју. Он, као патријарх и председник сабору, осуђује двобој, јер се двобој противи учењу цркве. Моли, да се у будуће озбиљно и мирно расправља и да нико не вређа ничију част.

Затим се читају поднесци, а међу њима и поднесак патријархов, у коме каже, да је примио митрополијска добра у Карловци и Даљу на основи инвентара и процени и да је то одобрио министар-председник 8. марта 1910. године. Пошто се проносе гласови, да су тиме оштећени народни фондови, а добио је и писмо у том правцу, пристаје, да се све то примање сторнира, те да се фундус инструктус прода му поново по цени, која се постигне. Нити је био намеран онда, нити је намеран сад да штети народна добра, јер је као патријарх у првом реду позван да их чува. Моли сабор, да што пре реши ту ствар, како би већ једном престало разнашање лажних гласова. (Радикали одобравају.) Тај патријархов поднесак упућен је ревизионом одбору.

На дневном реду је прорачунска расправа.

Седница траје.

Одговорни уредник: Мита Клицин.

Књижевност.

„Историски преглед српске штампе“. На молбу Српског Новинарског Удружења у Београду др. Јован Скерлић, свеучилишни професор, написао је расправу: „Историски преглед српске штампе од 1791. г. до данас“. Та ће књига бити штампана о трошку Нивинарског Удружења, и раздаће се бесплатно свима гостима на Свесловенском Новинарском Конгресу. После конгреса пустиће се и у продају. У тој ће књизи бити приказан целокупан развој српске журналистике од њених првих почетака до данас. У њој ће бити илустрације ових наших истакнутих новинара: Д. Давидовића, Дим. Фрушића, Теодора Павловића, др. Д. Медаковића, др. Свет. Милетића, Љ. Каљевића, Светозара Марковића, Владимира Јовановића, и других. Осим тога, ући че у ту књигу и први број „Сербских Новина“ од 1791, „Славено — Сербских Вједомости“ од 1793. год., од 1835 год., и „Српске Новине“ од 1835. год.

Расправа је већ дата у штампу. Штампа се у Државној Штампарији.

—

Стари Београд, постанак и развитак српске вароши и културне и друштвене прилике у њему (1820—1850), од Тодора Стефановића Виловског. Београд. Штампарија Љубе М. Давидовића. Цена?

Трговина мушке и женске моде
кратке и галантеријске робе
на велико и на мало
Душана С. Монашевића
У НОВОМ САДУ
потребујем једног вештог **ПОМОЋНИКА.**
Ступање одмах или за 14 дана.
Уједно треба **2 ШЕГРТА** из боље куће.
788 3—3

На продају.

Једна вила у Врњачкој бани, која се налази у непосредној близини парка, на најлепшем месту. Вила има 14 оделења, зидана је у стилу. Око виле плац од 2000 кв. метара. Згодна за становање и ренту. — Услови погодни ко жели да купи нека се за ближу адресу обрати администрацији овога листа. 2—15

ШПЕЦЕРАЈСКА ТРГОВИНА
Радивоја Николајевића
у Митровици
потребује **једног старијег и једног млађег ПОМОЋНИКА.** 809 2—3

НОВАЦ НА ЗЕМЉУ
по 4½%
Хипотекарни зајам на земљу са врло лаким условима на више или мање :: година, по 4½% камате. ::

Земља за продају налази се у Торонталској, Темишварској и Крашо Северинској Жупанији, у већим, или у мањим парцелама, са мало новаца и са лаким условима може се купити на вечито. За подробније услове обратити се на фирму:
СТОЈАН БАНЧОВ
трговачка агентура Темишвар.
832 1—6 Józsefvaros Bónacz utza 15.

Гвожђарска, шпецерајска и стакларска трговина
С. Марића
● у Шиду ●
потребује **млађег помоћника** за гвожђарску струку.
Ступити може одмах. 828 1—3

КУЋЕ НА ПРОДАЈУ.

Своје 2 куће на врло лепом месту не далеко од велике пијаце. Даље једну сасвим нову фабрику **СОДЕ ВОДЕ** заједно са флашама за соду као и за крахере, **продајем из слободне руке по врло умереној цени,** за коју се ваља обратити на
Деметер (Demka) Јовановић
829 1—3 **Вршац** (Банат).

Предаја радње.
Своју шпецерајску радњу са ПЕКАРНИЦОМ заједно
предајем
одмах. За услове упитати
Благоја Јанковића
Темишвар
Ferencz város Mehala Galamb u. 2 sz
802 4—6

ПОМОЋНИК
нирнбешке, кратке и плетене робе бранжи вичан, који би се и за путовање способан показао и да влада српским, немачким и мађарским језиком, може добити сталну кондицију код
ADOLFA LANDSMANA
у Новом Саду
на кога треба понуде са захтевом месечне награде слати 826 2—2

ШПЕЦЕРАЈСКОЈ ТРГОВИНИ
Поше Василића
у Митровици
потребан је **МЛАЂИ ПОМОЋНИК** и шегрт. 827 2—3

За своју мануфактурну трговину
потребујем
млађег помоћника
који потпуно румунски језик говори.
Миша Поповић
831 1—1 **Чаково** (Temes m.)

Продаја трговине.

Своју од 1890. године постојећу добро уређену мешовиту трговину у Прогару (Срем) рада сам због породичних околности **продати.**

Радња, нарочито сад врло ће добро ићи, јер се овде почиње радити насип поред реке Саве. Рефлектанти нека се обрате на власницу трговкињу
Анку уд. Јаковљевић
833 1—1 **Прогар** p. Surčin

Свршен виноградар и подрумар
тражи место
као такови оспособљен на државном добру у Божијаковини и у Марбургу.
Сведочбе на захтев. Неожењен 23 година стар, говори и пише српски и немачки. Извешће даје
Општинско поглаварство
797 3—3 **у Нештину (Срем).**

У пажњу!
5.000 ПАРИ ЦИПЕЛА.
4 пара за само 7 круна 50 п.

Због обуставе плаћање више великих фабрика опуномоћен сам да једну велику партију ципела јако испод цене коштања распродам. Зато продајем свакоме 2 пара мушких и 2 пара женских ципела за шнирање кожа браун или цана галоширана са јаким кованим ђоном, врло елегантне и најновија фазона. Величина по нумерама. Сва четир пара коштаји само **7 кр. 50 пот.** Разашиљем са поузећем, 824 1—1
A. GELB, Schuh-Export, Krakau Nr 137
Размена дозвољена, новац се враћа.

За своју мануфактурну трговину
потребујем
2 ПОМОЋНИКА и то 1 старијег и 1 млађег који треба да су вични у аранжирању излога.
МИША НИКОЛИЋ
799 2—2 **Инђија.**

ЧИТАЈ!
ЗА СВОЈУ
ГОСТИОНИЦУ
У НОВОМ САДУ, Кисачка улица бр. 5.
потребујем
ваљаног ГОСТИОНИЧАРА.
Место може **одмах** наступити. За ближе услове обратити се на власника
835 1—3 **Ђиру Марцикића**
ГОРЊИ КОВИЉ, (Felső Kabol).

ХОТЕЛИЈЕР!
За свој на најбољем гласу стојећи **ХОТЕЛ ЗАГРЕБ**
ПОТРЕБУЈЕМ ХОТЕЛИЈЕРА ПОД РАЧУН.

Хотел постоји на главном путу и на најпрометнијој тачци у Доњем Михољцу, скоро озидан и у којем имаде у првом спрату више лепих и модерно намештених путничких соба.
Собе као и остале гостинске просторије најмодерније су уређене.
Само прави стручњаци и том послу вични нека своје понуде поднесу, у којима треба да означе године старости, породичне околности и досадање бављење.
Gabor Kohn
834 1— **D. Miholjac, Slavonija.**

ПОСЕТИОЦИМА ВРЊАЧКЕ КУПКЕ
У СРБИЈИ.
Достављам до знања, да сам у својој канцелацији у вили:
„ЕСКУЛАПУ“
установио: **Институт за хемијско и микроскопско испитивање: мокраће, пљувачке, крви и стомачкога сока.**
Ова су испитивања врло потребна за **тачно** одређивање дијагнозе код извесних болести, а према томе и за тачно одређивање употребе лековите
ВРЊАЧКЕ ВОДЕ.
Поред тачнога прегледа за употребу лековите воде, у мојој се канцеларији лечи и **масирањем** и **електризирањем** као и женске болести, нарочито **бело прање са овом лековитом водом.**
Бањски лекар
819 1—10 **Др. ЈОС. ВИДАКОВИЋ.**

Српска штампарија дра Светозара Милетића у Новом Саду.